

Advies Formatieproces

Inleiding

Aanleiding

Op 18 maart 2026 hebben de inwoners van de gemeente Zaltbommel een nieuwe gemeenteraad gekozen.

Op 19 maart 2026 kwamen de lijsttrekkers van alle partijen bijeen om de verkiezingsuitslag en het vervolgproces te bespreken. Tijdens deze bijeenkomst heeft de SGP voorgesteld het initiatief te nemen voor de vorming van een nieuw college en mij te benoemen tot informateur.

De partijen hebben steun uitgesproken voor mijn benoeming tot informateur en zijn akkoord gegaan met het voorgestelde proces. Daarbij is afgesproken om het proces voortvarend op te pakken, met een ronde van vertrouwelijke gesprekken met alle partijen, gevolgd door een openbaar advies. De gespreksverslagen zijn vertrouwelijk, maar kunnen door partijen desgewenst zelf openbaar worden gemaakt. Mijn advies wordt op 2 april 2026 in de raad besproken.

Bij mijn werkzaamheden ben ik ondersteund door Gijs van Leeuwen en de bestuursadviseur.

Beschrijving proces

Op maandag 23 maart 2026 heb ik positieve en constructieve gesprekken gevoerd met de vertegenwoordigers van alle acht partijen. Deze gesprekken zijn gevoerd aan de hand van een vooraf toegestuurde vragenlijst (bijlage).

In de gesprekken zijn de volgende onderwerpen aan de orde gekomen:

- de verkiezingsuitslag en de duiding daarvan;
- inhoud en prioriteiten voor de komende periode;
- stabiliteit en bestuurscultuur
- voorkeuren voor samenwerking;
- het te volgen proces.

Van de gesprekken zijn verslagen gemaakt door de bestuursadviseur. Deze gespreksverslagen zijn op 25 maart 2026 aan de partijen toegestuurd, met de mogelijkheid om hier uiterlijk 26 maart 2026 op te reageren.

De uitkomsten van de gesprekken vormen de basis voor dit advies. De gespreksverslagen zijn vertrouwelijk. In dit advies zijn de individuele standpunten van de partijen verwerkt, zonder deze in dit advies te benoemen.

Aan de hand van de vragenlijst wil ik de uitkomsten met u delen.

Verkiezingsuitslag

Uit de verkiezingsuitslag zien we een verschuiving binnen de raad. SGP, BVNL, GL-PvdA, D66 en CDA hebben zetelwinst behaald, de VVD is stabiel gebleven, terwijl ZVV en de ChristenUnie zetels hebben verloren.

In de gesprekken duiden partijen de uitslag overwegend als stabiel, met een lichte verschuiving van de kiezer naar rechts. Meerdere partijen geven aan dat dit beeld past

binnen een bredere landelijke ontwikkeling. Tegelijkertijd wordt door partijen benoemd dat het politieke midden in de gemeenteraad is versterkt en het aantal eenmansfracties is afgenomen.

Partijen geven aan dat de uitslag signalen bevat over wat er leeft onder inwoners. Daarbij wordt door meerdere partijen gewezen op de wens voor meer aandacht voor de dorpen, onder meer op het gebied van leefbaarheid en voorzieningen.

Tegelijkertijd zien meerdere partijen in de uitslag ook een bevestiging van de huidige koers. De uitslag wordt door hen geïnterpreteerd als een roep om stabiliteit en continuïteit in het bestuur.

Inhoud en prioriteiten voor de komende periode

Op basis van de gesprekken komt een aantal thema's naar voren waarvoor breed aandacht wordt gevraagd. Alle partijen is gevraagd om een top 3 te benoemen. Deze opsomming is niet volledig, maar geeft een beeld van de belangrijkste onderwerpen, die door meerdere partijen zijn genoemd. Het is aan de gemeenteraad om hierin keuzes te maken en prioriteiten te stellen.

- **Wonen:** dit thema is door alle partijen benoemd als belangrijk aandachtspunt. Het gaat daarbij om het bouwen van de juiste woningen op de juiste plek, met aandacht voor eigen inwoners. In de basis bestaat er brede tevredenheid over de huidige aanpak. Wel worden er verschillende suggesties gedaan om deze verder aan te scherpen (bijv. faciliteren woning splitsing, tiny houses en het versnellen en verbeteren van plan- en vergunningsprocedures).
- **Leefbaarheid en voorzieningen:** investeren in voorzieningen in de kernen, zoals de (ver)nieuwbouw van scholen en aandacht voor sportverenigingen. De maatschappelijke waarde van Pand9 wordt onderschreven. Ook is er aandacht gevraagd voor bedrijvigheid in de kernen, het tegengaan van leegstand en het openbaar vervoer.
- **Financiën:** het op orde houden van de gemeentelijke financiën. Partijen geven aan dat dit vraagt om het maken van duidelijke keuzes.
- **Communicatie en dienstverlening:** verbeteren van het contact met inwoners, met meer aandacht voor duidelijke communicatie en het nakomen van afspraken (opvolging en terugkoppeling).
- **Veiligheid:** aandacht voor veiligheid, zowel online als op straat. Daarbij is specifiek gewezen op sociale veiligheid, onder meer voor vrouwen, en de inzet van boa's.
- **Samenleven:** Verbondenheid, gemeenschapszin en aandacht voor kwetsbaren.

Stabiliteit en bestuurscultuur

Meerdere partijen benadrukken dat de samenwerking in de afgelopen periode is verbeterd. Er bestaat brede steun om de huidige werkwijze in de komende periode voort te zetten.

Tegelijkertijd vragen partijen aandacht voor de verhouding tussen coalitie en oppositie. Hoewel ook op dit punt stappen zijn gezet, zien partijen nog ruimte voor verdere verbetering.

Daarbij wordt het belang genoemd van open samenwerking, het benutten van elkaars inbreng en het gezamenlijk verbeteren van voorstellen.

Daarnaast geven partijen aan dat het belangrijk is om tempo te maken en besluitvorming niet onnodig te vertragen. Duidelijkheid en helderheid richting inwoners worden daarbij als belangrijke uitgangspunten genoemd.

Voorkeuren voor samenwerking (coalitiemogelijkheden)

In de gesprekken geven vrijwel alle partijen aan bereid te zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid te dragen en open te staan voor deelname aan een coalitie. Een groot deel van de partijen heeft daarbij ook aangegeven over kandidaat-wethouders te beschikken.

Partijen hebben hun voorkeur uitgesproken voor mogelijke samenwerkingen en alternatieve coalities. Uit deze gesprekken komt een duidelijk beeld naar voren.

De SGP en de VVD worden door alle partijen gezamenlijk genoemd als basis voor een mogelijke coalitie. In aanvulling daarop worden, op inhoud en op voorkeur, D66 en het CDA door partijen genoemd als logische samenwerkingspartners.

Een samenwerking tussen SGP, VVD, D66 en CDA wordt door partijen het meest consistent genoemd.

Alles afwegend constateer ik dat de combinatie van SGP, VVD, D66 en CDA op dit moment het meest voor de hand ligt als basis voor een stabiele coalitie.

Advies formatieproces

Met adviseur Gijs van Leeuwen en de bestuursadviseur hebben we de inhoud van de gesprekken besproken. Gezamenlijk komen we tot het volgende advies over het vervolg.

Geadviseerd wordt om de formatie te richten op een samenwerking tussen SGP, VVD, D66 en CDA. Ik adviseer om in de volgende fase met deze partijen het gesprek aan te gaan over de inhoudelijke basis voor een coalitie en de onderlinge samenwerking.

In de gesprekken geven de partijen aan dat er een voorkeur bestaat voor een middenvariant tussen een coalitieakkoord en een hoofdlijnenakkoord. Daarbij wordt het belang benadrukt van voldoende ruimte voor nadere invulling gedurende de bestuursperiode, gecombineerd met het maken van duidelijke en concrete afspraken op een beperkt aantal onderwerpen. Voor een raadsakkoord bestaat onvoldoende steun.

Tegelijkertijd geven partijen aan waarde te hechten aan samenwerking binnen de gehele raad. In dat licht wordt het van belang geacht om al in de aanloop naar een coalitieakkoord ruimte te bieden voor inbreng van andere partijen, en te zoeken naar een werkwijze waarin de gemeenteraad breder wordt betrokken.

Ik adviseer om voor deze verkenning van de samenwerking in de volgende fase Harmen Akkerman aan te stellen als formateur. Harmen Akkerman heeft tientallen jaren ervaring in het lokaal bestuur. Harmen is geen onbekende want hij is eerder in Zaltbommel actief geweest als formateur. De formateur begeleidt het verdere proces en brengt hierover verslag uit aan de gemeenteraad.

In de vergadering van 2 april vraag ik u om:

- Akkoord te gaan met het advies voor het opstarten van het formatieproces.
- Harmen Akkerman te benoemen als formateur.
- De vertrouwelijke gespreksverslagen van het informatieproces in handen te stellen van de formateur.

Tot slot

Met dit verslag rond ik mijn opdracht af. Ik kijk positief terug op de prettige en constructieve gesprekken en de goede samenwerking om tot dit advies te komen.

Ik dank de partijen voor het in mij gestelde vertrouwen en de ambtelijke organisatie voor de ondersteuning tijdens het informatieproces.

De uitkomsten van deze fase bieden een goede basis voor het vervolg van de formatie. Het is nu aan de gemeenteraad en de betrokken partijen om hier een vervolg aan te geven.

Geert Bok, informateur